

De bootreis van Jos Bastiaensen naar Panamá in oktober 1954 65

5 [Dit is de originele beschrijving van
pater Jos Bastiaensen C.M. over zijn
bootreis met de **Odenwald** van de Hamburg-
Amerikalijn naar de missie. Er zijn
10 slechts kleine wijzigingen in de spelling,
interpunctie, e.d. aangebracht.
De schrijver heeft het in een klein
schriftje opgeschreven en later op 4
velletjes uitgetikt. Enkele pregnante
15 verschillen tussen de getypte en
geschreven versie wordt in een klein
lettertype ook opgenomen (klein is de
geschreven versie).

20 Door Paul Theelen, 20 juli 2008. Bij mij
zijn ook 8 negatieven van het formaat 6x9
van de boot de Odenwald in de haven van
Antwerpen en een reeks ingescande foto's
van de beschreven gebeurtenissen.
25 voor vragen en opmerkingen 040-2814621
l.theelen@onsneteindhoven.nl]

[Het volgende krantenbericht gaat ook over
de reis.]

30 **Van Sprundel naar Panama**
Pater Jos Bastiaensen gaat naar de
Missie

35 **Op Zaterdag 2 October zal de weleerw. heer**
Jos Bastiaensen uit Sprundel behorende tot
de Congregatie der Heren Lazaristen, met
een Duitse boot van uit Antwerpen naar
Panama in Centraal Amerika vertrekken.

De jeugdige missionaris werd te Sprundel
geboren op 5 Sept. 1927, doorliep de
40 lagere school bij zijn vader en maakte
zijn lagere en hogere studies in
Wernhoutsburg en Panningen (L.). Hier
ontving hij op 19 Juli van 't vorige jaar
de H. Priesterwijding uit de handen van
45 mgr Lemmens, bisschop van Roermond. Op
Zondag 2 Augustus 1954 deed hij in zijn
parochiekerk, waar hij geruime tijd
misdienaartje is geweest, zijn eerste H.
50 Mis onder zeer grote belangstelling. Een
jaar lang deed hij in zijn geboorteplaats
de Hoogmis wegens ziekte van kapelaan De
Kroon. In het voorjaar hield hij hier ook
de Vastenmeditatie.

Enkele weken geleden ontving hij bericht
55 van zijn overste, dat hij benoemd was voor
Panama (stad), waarschijnlijk als
professor aan het St. Joseph-seminarie
aldaar.

60 Zondag 18 September zal hij, met 70
goedvinden van pastoor L. v. Mierlo, zijn
oude plaatsgenoten in alle H. Missen
toespreken om hen te danken, hen aan te
sporen tot het goede en hunne gebeden te

vragen voor zijn verre en moeilijke missie
in een tropisch klimaat. Wellicht zal er
gelegenheid zijn hem ook 'n penning te

75 geven voor zijn missie in Midden-Amerika. Mogen de gebeden van de oud-parochianen hem vergezellen op zijn reis naar 't veldre Westen.

Sprundel-Panama City

2 oktober tot 19 oktober 1954

zaterdag 2 oktober 1954

80 Eerste zaterdag van de maand, feest van de engelbewaarders. 't Is bijna half een 's nachts. Een vermoeiende dag: afscheid, 150 thuis om 10 uur, langs kerk, Fatimastraat en melkfabriek.

85 Een laatste groet aan Sprundel. Behalve Toon en Mgr Herrijgers is ook mijnheer pastoor aanwezig om me uitgeleide te doen. 155 In Roosendaal op het station moeten we wachten. Een laatste kop koffie in Nederland.

90 Een handdruk tot afscheid aan Andre en Jeanne, Piet en Annie. Een laatste vaarwel 160 aan tante Cor en Koos en bij de *Schuiven*, vanuit de trein aan Hubert en Ea Vergouwen.

100 Antwerpen: eerste bezigheid: eten, en goed, in het Hotel des Sports bij het Centraal Station. Tocht per taxi naar het 165 kantoor de Bulcke van de Hamburg-Amerikalijn (Brouwersvliet). Aldaar ontgoocheling: boot vertrekt toch maandag.

105 Een voorlopig afscheid bij de Odenwald onze boot. 's Avonds dwalen we door de 170 stad na onze eerste maaltijd aan boord. De indrukken van de Odenwald zijn prachtig: deftig, comfortabel, pico bello.

110 We maakten kennis met de kapitein. Zondag zullen we nog in de stad mis lezen, st 175 Antoniusparochie op de Paardenmarkt. We lopen in de drukke straten. Chris droomt van een taxi naar Berchem. OK, de Compagnie betaalt. Geweldig hartelijk 180 ontvangen.

115 Weer avondeten. Afspraken voor de volgende dag. Willy Raes (Belg, student in Panningen, Lazarist, onder dienst, op 185 verlof) zal ons dan Antwerpen laten zien. 's Avonds laat kruipen we voor de eerste maal in bed in onze kajuit.

zondag 3 oktober

125 Drukke dag - gekke zondag. Mis om 9 uur in de Antoniuskerk. 190

De priester op de kansel heeft het over de missionaris die naar Panama vertrekt en vraagt zijn mensen voor mij te bidden. Circa 11 uur ontbijt in Vredestraat 59 195 Berchem.

130 Om 12 uur diner aldaar. Daarna afwas. Half twee excursie in de stad. Madonna in de kunst (tentoonstelling), bezoek aan onze boot, curieuze ontmoeting met broer en 200 aanstaande van Chris in een bus. Bij avondtocht naar O.L. Vrouwekerk, Markt, Steen, boulevards.

Antwerpen, stad van Brabo die de reus versloeg, de *Hand-werper*, stad van Rubensen Quinten Matsijs, Peter Benoit, stad van de LieveVrouwkes en stad van de Sinjoren, stad van oude gevels en moderne lichtreclames. 's Avonds bij Madame Raes ontmoeten we enkele echte Antwerpenaren. Sappig taaltje. We brengen Paul (broer van Chris) en zijn meisje Annie naar de trein. [Een avond lang hebben we van elkaar genoten] Weer een afscheid. Dat wordt iets als beroep: afscheid nemen, handen drukken, woorden van aanhankelijkheid... We slapen bij Willy Raes in Berchem.

maandag 4 oktober

Mis in Berchem aan het Maria-altaar, mijn laatste mis op het vasteland van Europa. Na het ontbijt terug naar de boot. Een klopp op de deur: Toon, Mgr Herrijgers, Kap. [elaan] de Kroon, Harry de Weert, en last not least Jérôme. De bezoekers eten in een Belgisch stamineeke in de buurt van de boot, wij weer erg deftig in de salon en klappen Duits met onze gezellen. 's Middags bekijken we nog eens de boot, maken foto's en wachten tot 4 uur.

Er was een kort intermezzo: heerom Jan kwam even langs. [Het intermezzo van Heerom Jan's bezoek mag geen naam hebben.]

Nogmaals foto's. Afscheid. De valreep gaat omhoog; kwart over vier. Er volgt een langzaam losweken van het continent. We varen. Maar we houden het nog geen 300 m vol. Wachten voor de sluis. Rond 7 uur full speed de Schelde in door het laatste stukje Nederland. Onderwijl heb ik heel mijn brevier gebeden.

Toon, Jérôme en de anderen zitten misschien al in de trein of zijn al bijna thuis. Voor het laatst hebben we elkaar toegewuifd. Voor hoe lang duurt het afscheid?

's Avonds ga ik naar boven bij de brug, vlak onder het stuurrad. Heerlijk. We varen. De wind is er fel. Lichtjes in de verte aan beide kanten. Een vreemd idee: zo totaal geïsoleerd te zijn op zo'n boot. Als ik naar het water kijk moet ik denken aan die ene stap die me van de dood scheidt. Voor ik naar bed ga nog een keer naar boven. Dat fascineert. We zijn bijna op volle zee. Het is 5 over half 11. Ieder missionarisleven - dunkt me - moet beginnen met een zeereis: varen, en God loven, want Hij is groot en machtig. Nu het bed in.

dinsdag 5 oktober

Om 6 uur loopt de wekker af. Om 6.20 uur staat de eerste van ons tweeën op. We waren toen ongeveer op de hoogte van Dover. 6.45: opstellen van het altaar in kajuit 1. Geen gemakkelijk karwei. Een

half uur later eerste mis op zee. We lezen alle twee. Na het ontbijt is de witte rotskust van Engeland te zien. Er wordt wat Spaans geleerd. Nog cirkelen meeuwen rond de achterzijde van het schip, het laatste uitgeleide van Europa. Tegen de middag verdwijnen ze, om 's avonds weer terug te keren, als we de Bretonse kust genaderd zijn. Rond 5 uur is die zichtbaar. Het weer blijft regenachtig en winderig. Na het diner moet ik *den Fischen meinen ersten Zoll bezahlen*, overgeven gebukt over de reling.

Even wat beroerd. Plat op bed. Ik slaap een uur en neem een flink 4-uurtje. Verder geen last, Chris evenmin. De medepassagiers zijn zeer hartelijk. Het verschil van stand, taal, godsdienst verhindert tot nu toe een nauw contact. Dat wordt wel beter. Ook met de matrozen hebben we nog niet geboomd. En klein incidentje vandaag was nog dat ik eerst uit de *Steuerradkammer* werd weggestuurd door de eerste officier, en daarna van de reling op de brug. Onderwijl had ik de zaak toch al bekeken. Het waait er vreselijk daarboven.

Mijn toog waait er rond mijn oren. Nog vermeldenswaard is dat Chris een middagdut heeft genomen van circa 4 uur. Gelukkig voor hem is de klok vanavond 1 uur en 20 minuten teruggezet, een lange dag dus. We laten één wekker de vroegere tijd aangeven om te zien hoe ver we achter raken op Nederland. Nog iets van Nederland gehoord, nieuws en muziek over de radio.

's Avonds weer zo'n gek souper: a. krabben met mayonaise, b. kop boullion met vermicelli, c. gehakt met ei, sla, tomaten, augurken, gebakken aardappelen, d. vanillepudding, e. appelflie [appelvla], f. sinaasappel. Het eten is best. Uit vrees voor verkeerde gevolgen 2 uur plat op bed, rustig op en neer deinend op de baren. Om ongeveer 8 uur (9.20 uur in Sprundel) rozenhoedje buiten.

250 woensdag 6 oktober

Ongelukkig begin. Zware deining. Je kon nauwelijks op je benen blijven staan. Toch mis gelezen. Onverstandig. Overgegeven. De species kwamen te voorschijn. Beroerd. Ze staan nu in een glas te bederven. Daarna geen last meer gehad van zeeziekte. Chris nog steeds niks. Bezigheden: brevieren, slapen, eten, Spaans leren. Er is veel mist. Weer waren er enkele meeuwen te zien, en zelfs - zegt men - een paar mussen. De Europese radiostations zijn uitgevallen, onjuist, zoals later blijkt. Vanavond kaarten met de heer en mevrouw Peters, onze tafelgenoten. Vriendelijk volk. We babbelden onder het eten wat over godsdienstige toestanden in Duitsland en Nederland. Tijd om te kaarten, bridge.

Chris en ik presenteren onze medespelers
een glaasje wijn. Tegen de avond prachtig
275 weer. De klok gaat weer 24 minuten 340
achteruit. Enkele vissersboten te
ontdekken aan de einder. We zitten in de
Golf van Biskaje, nog dicht bij Europa.
Onze boot heeft ongeveer de snelheid van
280 een bromfiets (een Solex), circa 25 km per
uur. Veronderstel dat je daarmee naar
Siberië zou rijden. Maar een schip heeft
nooit enig oponthoud. Het is altijd
285 hetzelfde deinen, dezelfde op- en
neergang, de machines vallen nooit stil.
Er is geen ontkomen aan, evenmin als de
beperkte levensruimte.

donderdag 7 oktober

290 Geen zeeziekte, prachtig weer. Geen ander
schip te zien. Nogal wat Spaans geleerd.
Vlotte Duitse conversatie met Herr Doktor,
zelfs over politiek. Hij is pro-Adenauer.
Geboemd met de matrozen. Medepassagiers
295 zijn beslist fantastisch rijke lui. Herr
Doktor gaat een examen maken in USA.
Studeert chemie en medicijnen. Zijn plan
is zoveel mogelijk te reizen en
uiteindelijk daar te blijven waar het hem
300 het beste bevalt. Waarschijnlijk 365
ongetrouwd.
Dame x is een vreemd type, zeer
vriendelijk, erg deftig, enigszins
gemaakt. Evenmin katholiek. Reisdoel is
305 San Francisco. Vorher heeft ze daar een
tijd doorgebracht. Ze is nogal
geïnteresseerd in ons, als priesters.
Waar Herr en Frau Peters van leven is ons
onbekend. Ze waren jarenlang in Columbië.
310 Kennen Midden-Amerika zeer goed. Hebben
kinderen, een tweeling. Zijn deftig, maar
gemoedelijk.
(Het schrift is hier zeer slecht, veel
deining.) Hebben blijkbaar veel geld, zijn
315 protestant. Doen ze er veel aan? Onbekend.
Wel gelovig, en anticommunistisch en
antinazi. Man en vrouw gaan met elkaar om
als een pas getrouwd stel. Eén kind is al
volwassen. Frau Peters heeft veel zorg
320 voor haar lijn. Eet daarom weinig. 385
Leeftijd circa 45. Verlangen naar hun
tweede vaderland Columbië.

vrijdag 8 oktober

325 Men heeft rekening gehouden met de
onthoudingswet. We kregen een paar aparte
gerechten. Chris durfde er niet ten volle
van genieten [pagina 3] uit vrees voor
zeeziekte. Ik zelf durfde vanmorgen geen
330 mis te lezen, omdat er veel deining was.
We maakten vanmorgen kennis met de
geheimen van het schip, bij een bezoek aan
de brug. Ik snapte er niks en ben alleen
vol bewondering voor de kennis van de
335 kapitein en de eerste stuurman. In een
Bekanntmachung heeft de kapitein een
Frühdienst aangekondigd voor *Angehörigen*

zu der Römisch-katholischen Kirche om half
negen, iedere zondag.
Hoe zal dat aflopen? Als er maar geen
grote deining is. En zal de cabine niet te
klein zijn? Verder *am Westen nichts neues*.
Mooi weer en veel slaap.

zondag 10 oktober

Gisteren, de verjaardag van Jérôme, was
een dag van toenemende Duitse conversatie
en van flinke studie Spaans. Opmerkelijk
was een gesprek met een matroos die alle
godsdiensten even veel waard vond. Het
karakter, dat alleen was belangrijk. Naar
de kerk gaan is meestal schijnheiligheid.
In de natuur bad hij tot God, in de
eenzaamheid van bos en zee. Een goeie
jongen. Jammer dat ik mijn Duits niet zo
onder de knie heb om hem in alle opzichten
goed van antwoord te kunnen dienen.
's Avonds, na een partij bridge met Peters
- hij en zij - een gesprek met Herr
Doktor. In de oorlog was hij soldaat in
Nederland. Dat was voor hem de goede tijd.
Hij herinnert zich nog de *uitsmaaiters* en
de *boerenjungens* en andere lekkernijen. 's
Namiddags ernstige voorbereidingen om de
Frühmesse goed te doen verlopen: Duits
weesgegroet opschrijven, Duits evangelie
lezen, enkele Duitse zinnen als preekje.
Vanmorgen, zondag, bleek dat er niemand
was. Zijn er geen katholieken op de boot?
Zondagavond.
10 Voor half elf - in Nederland circa 10
over half elf. We zijn bijna op de helft.
In Panama is het verschil met Nederland 6
uur. Het wordt warm, om niet te zeggen
heet. Hier geen storm, zoals rond
Nederland en Duitsland. Er komt een
krantje uit, nieuws, opgenomen door de
Funkler, de man van de radio. Vanavond
zelf nog iets opgevangen van Hilversum en
Brussel. Verder geen contact met de
buitenwereld. Zelfs geen schip te zien.
Wel een spaarzame vogel, in de buurt van
de Azoren. Onze aardige medepassagiers
hebben als zwak dat ze meestal over lekker
eten praten.
*Ze hebben hier geen klagen, het eten is
vet en zwaar. Vanavond bijvoorbeeld eend.
En nou schei ik eruit.*

390

400

395

maandag 11 oktober

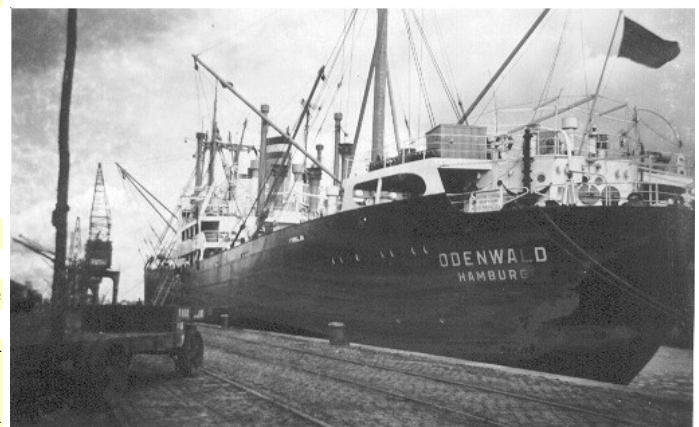
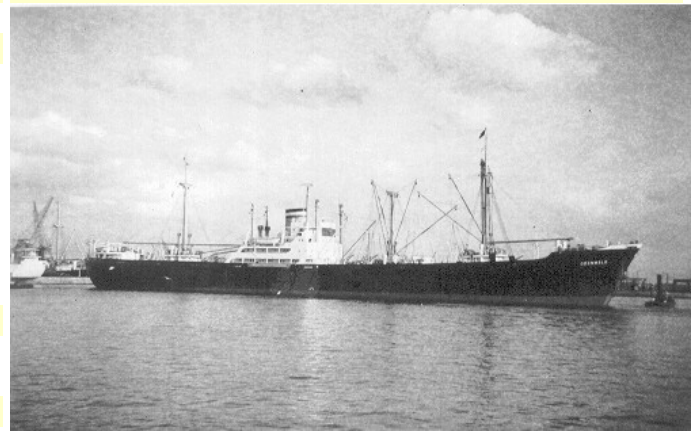
405 Een week geleden waren we Antwerpen uit
(6.15=9.35 uur). Het wordt saai. Vervelend
doe ik me toch niet.
Dagorde is ongeveer als volgt:
Opstaan circa 6.45 uur.
Chris leest om 7.05 uur, ik om half acht.
410 Ontbijt om ongeveer 8 uur. Daarna sigaretten
en conversatie.
9 uur brevier.
10 uur Spaans in de salon. Sigaret
ontbreekt niet.
415 Half een: diner. 480
Circa 1.15 uur siesta in een ligstoel
onder de brug.
3 uur Spaans.
4 uur koffie plus gebak. Daarna studie,
420 met of zonder conversatie met de matroos.
5.45 uur vespers en completen, rozenhoedje
op het dek.
6.15 uur aantekeningen (uitgaven aan bier
en limonade)
425 6.30 uur souper
7.30 uur kaarten, lectuur of studie, met
of zonder wat Duits
rond 10.00 uur avondgebed en naar bed.
De kapitein heeft vandaag zijn theorieën
430 weer gespuid. Hij is anti-Amerika,
Adenauer, Bundesregierung, allemaal
Schweinerei en *Schwindlerei*. Type van een
Hamburger, zegt Peters. Overtuigd van
eigen goed inzicht, bezig en met een
435 kleine horizon ondanks de zee. Wij zouden
zeggen een type van een Duitser onder de
oorlog. Hij zegt wel eerlijk wat hij
meent, en zijn schip is piekfijn in orde.
De eerste officier heeft van die typische
440 soldatenmanieren. Als hij binnen komt gaan
de hakken bij elkaar en volgt er een
hoofdknik. Nog iets van Hilversum
opgevangen.

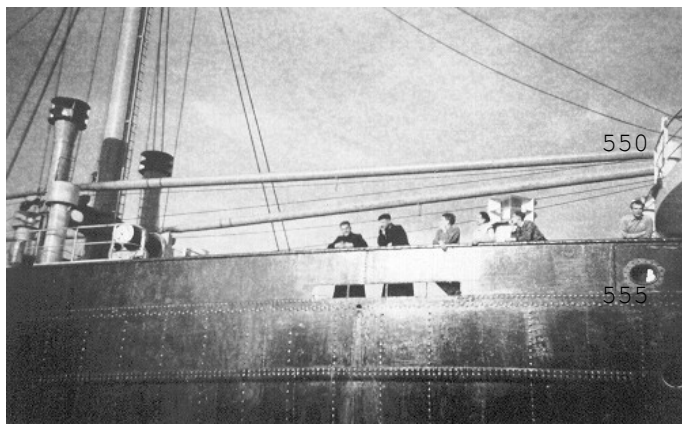
dinsdag 12 oktober

445 El Dia de la Raza, de dag van het volk, de
dag dat Columbus Amerika ontdekte. Grote
feestdag in Centraal Amerika. Prachtig
weer. Gebridget. Schitterende maneschijn
450 en glinsterend spel van de golven. Het
schuim is als sneeuw dat het avondlicht
weerkaatst. Er is nog een bloem op het
schip en er is een insect ontdekt in onze
cabine.
455 Groot nieuws. -- Een lang en boeiend
onderhoud gehad met de bemanning. Een
potje bier hoorde erbij, en een rondje
ook. Matrozen zijn eerlijke kerels.
Allerlei moeilijkheden over godsdienst.
460 "Hoe kan God zoveel leed toelaten? Zijn
boeddhisme, christendom en mohammedanisme
niet even goed? Waarom trouwen priesters
niet?" Dat je met hen spreekt waarderen ze
erg. Jammer dat het Duits er niet altijd
465 even vlot uit wil. Ze zeggen dat ze zondag
naar de Mis ko- [pagina 4] men. Voor alle
veiligheid zal ik een preekje voorbereiden

woensdag 13 oktober

Heerlijke avond. Ik zal er maar wat
literatuur aan wagen. Maneschijn over het
water. Overal flikkeren schuimkopjes
onwezenlijk op over de zee. Blauw-witte
vlekken, die deinen op de eeuwig onrustige
golven. Het schuim langs de boeg is
betoverend van blanke tederheid. Als een
sprookje zo mooi.
-- Vandaar veel gelezen. Prachtig boek
ontdekt. Spaans moet daarvoor wijken. *Leib
und Seele*, vertaling uit het Frans.
Schrijver van der Meersch. Geen nieuws.
Heb 2 foto's genomen van het schip bij
zonsondergang, heb me zelf afgevraagd wat
er zich onder afspeelt in deze meer dan
drie km diepe zee, had enige tegenzin
tegen het altijd maar Duits praten [een
afwisseling in Frans zou me wel aanstaan].

ons schip. Ook wij gaan Amerika ontdekken zoals Columbus. Vanavond rond 10 uur volgens de verwachting [zal de kust van] Porto-Rico [en misschien ook van Haiti te bespeuren zijn]. Jammer genoeg 's nachts. Preekje voorbereid voor het geval dat er morgen klanten zijn. De kans daartoe lijkt me trouwens klein. Een beetje Spaanse studie. Besloten in Cristobal op te bellen als er niemand is om ons af te halen. We gaan dan woensdag naar Panama, na een laatste nacht in de boot. 6.15 uur: regen en licht in de verte, Porto-Rico San-Juan. Triomf, Columbus is niet meer de enige.

495

560

donderdag 14 oktober

Machines bezocht. Geweldig[e indruk]. Wereld apart. Indrukwekkender dan alle comfort in de kajuiten en de salon. Met de manschappen beste verhouding. Na het 500 bezoek moest ik een biertje komen drinken bij 2 aspirantingenieurs (machinisten). Zelf ook een rondje gepresenteerd. (Gaaf me duiten kosten.) Over geloof geboomd. 505 Jammer dat velen van deze Duitsers de laagheid van Hitler en de nazi's nog te weinig inzien. Overigens eerlijke lui. Hun opinies over geloof zijn wel niet altijd orthodox.

510

[Jammer dat bijna allen iedere godsdienst evenveel waard vindt.]

Warm weer. Veel gelezen. Naderen Amerika, de nieuwe wereld. We moeten ons gaan voorbereiden op Cristobal, de haven, en de 515 treinreis naar Panama.

580

vrijdag 15 oktober

Beraadslaging of we vanaf de boot een telegram sturen of trachten op te bellen vanuit Cristobal. Nog geen beslissing 520 Telegram kost veel, 10 gulden ongeveer. -- Boek uitgelezen. Heeft me aangegrepen. Zin van het offer, dat de menselijke liefde vergoddelijkt en zo een mens gelukkig 525 maakt. Zeer mooi boek. Als vanzelf voel een reflectie op mijn eigen leven, dat ook een offer moet zijn, en het eigenlijk al is: alles verlaten om Christus. Dat alleen is nogal wat, al voel ik er niet veel van. 530 't Lijkt alles zo veel, en dat is het ook, maar in de grond is het toch ook weer zo eenvoudig, dat de laatste maanden alleen maar vakantie zijn geweest. Sinds juli. En iedere dag apart was heel gewoontjes. Ga nu snel Spaans leren. Boek moet uit. 535 Verder niets te melden. Alleen dit: probeer iedere dag wat te praten met de matrozen. Dat doet goed. Een beetje priesterlijk werk.

540

605

zaterdag 16 oktober

Twee weken geleden gingen we van huis weg en nu is Amerika in zicht. Over de radio was het vanmorgen al een en al Spaans. 545 Vanmiddag cirkelden vreemde vogels rond

610

zondag 17 oktober

In de Caribische zee, ca 4 km diep. Rond 4 uur behalve water een Amerikaans schip. Zeer zacht weer. Geen bezoekers van onze mis. Preekje voor niks gemaakt. Doet toch wel triest aan. Toch proberen [we] enkele medailles kwijt te raken. 's Middags een glas wijn, van de flinke voorraad miswijn. Dat kan wel "lijden". Plezierig idee een keer een glas voor niks en wat voor een glas. Gongslag: tijd voor het souper. Weer zo'n overdadig eten natuurlijk met veel vlees en vet. Onze vakantie loopt ten einde.

maandag 18 oktober

Brieven geschreven, geluierd, gedacht aan de dag van morgen. Spiegelgladde zee. Warm, maar niet drukkend. Kapitein gaf ons een souvenir van de Odenwald, een asbak in de vorm van de schoorsteen. Aardig. Morgen wordt het een drukke dag. We zijn "benieuwd". Het nieuwe vaderland is nabij. Over de radio niks als Spaans. Lichte muziek en radde Spaanse zinnen die reclame maken voor allerlei waar. Zoiets als radio Luxemburg. Hoorde ook het weesgegroet in het Spaans. 't Zal wel lukken met die taal. De dag van morgen zal het uitwijzen.

dinsdag 19 oktober

In het kort het volgende: 's Morgens H. Mis, ontbijt, brevier, inpakken, betalen, brief naar Eindhoven. Half twaalf eten, voor de laatste keer aan boord. Onderwijl was Panama en Colon in zicht. Foto's. Kijken naar het nieuwe. Aankomst circa 3 uur. Men wacht op ons: M. van Beers, visitator en confrator. Hartelijke omhelzing en groet. Bagagedruktes. Vier uur met de auto naar Panama. 5.30 Uur aankomst.

[English abstract: This article contains some pictures at the harbour of Antwerp and the notes of Jos Bastiaensen when he departs from the Dutch village Sprundel as a missionary to Panama.]